

Pakiet Miejskiej Odporności

Zazębiające się kryzysy – energetyczny, mieszkaniowy, klimatyczny, a do tego wysoka inflacja i rosnące stopy procentowe, pokazują, że dotychczasowy model rozwoju miast, oparty na dużych pracodawcach i inwestycjach w infrastrukturę, wyczerpał się. Zamiast tego konieczne jest postawienie na **rozwój zakorzeniony lokalnie** oraz budowanie siły społeczności, bo tylko współpraca pozwoli nam zbudować gospodarkę odporną na kryzysy.

Na te właśnie wyzwania odpowiada **Pakiet Miejskiej Odporności**, oparty na modelu **spółdzielni rozwojowej**, pozwalającej wykorzystać i rozwijać lokalne zasoby – materialne oraz społeczne. Rozwiązanie to opiera się na trzech filarach. Są to:

- **wspólna własność,**
- **współinwestowanie,**
- **współzarządzanie.**

Demokratyzacja podejścia do rozwoju jest konieczna, aby skutecznie i długotrwałe uruchomić wszystkie lokalne zasoby. Oraz budować społeczności zdolne do sprawnego reagowania na nadchodzące zmiany, umiające adaptować się nowych warunków życia, szybko się regenerować oraz zapobiegać najcięższym skutkom kryzysów.

Spółdzielnie rozwojowe to spółdzielnie, których celem jest realizacja strategicznych zadań danej gminy. Prowadzą więc działania o charakterze publicznym, takie jak:

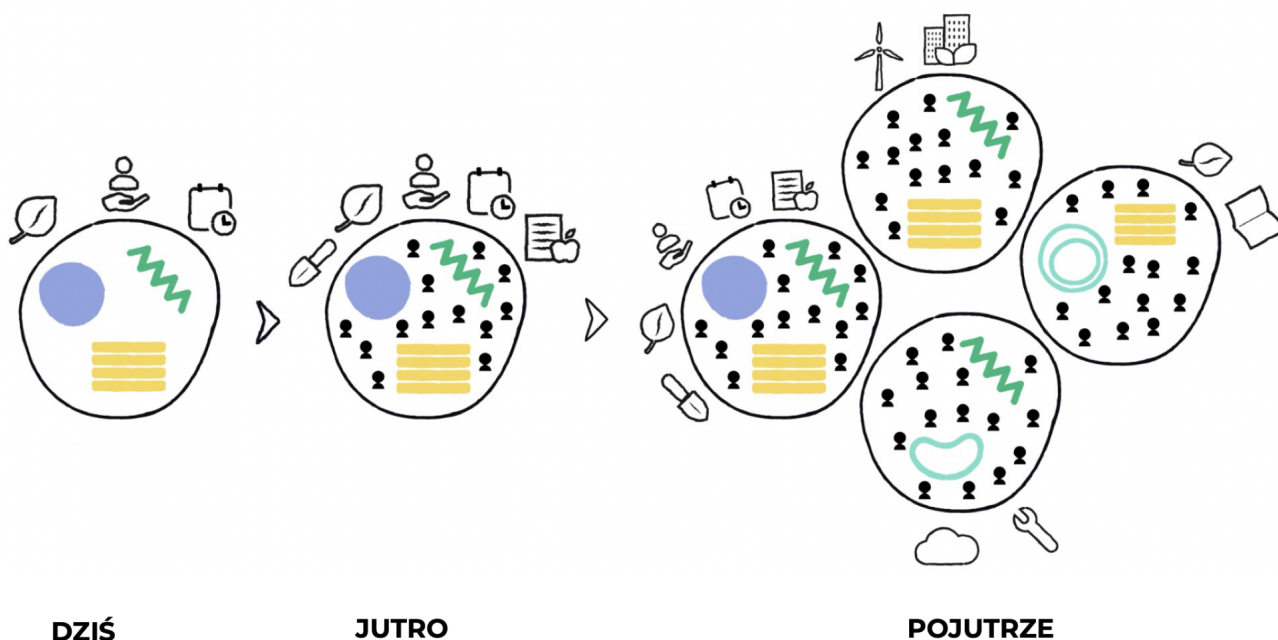
- dostarczanie energii (budowa mocy OZE i modernizacja sieci niskiego napięcia);
- podnoszenie kompetencji cyfrowych; modernizacja budynków (remonty, zwiększanie efektywności energetycznej);
- rekultywacja terenów przemysłowych;
- naprawa i przedłużanie życia sprzętu;
- opieka nad osobami starszymi i dziećmi;
- produkcja i dystrybucja żywności.

Ich celem może być również wyrównywanie nierówności społecznych, w tym włączanie nieaktywnych zawodowo kobiet na rynek pracy oraz wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Model opracowany przez CoopTech Hub zakłada, że w **pierwszym kroku spółdzielnie rozwojowe będą powoływane przez instytucje samorządowe** (takie jak urząd gminy, miejska spółka czy spółdzielnia), aby zapewnić stabilność i instytucjonalne zaangażowanie oraz zasoby. Jednak już od początku głos społeczności musi mieć wpływ na to, jak spółdzielnia będzie funkcjonować i czym się będzie zajmować – obszar działalności spółdzielni powinien być ustalany w procesie konsultacyjnym albo opierać się dokumentach strategicznych, które powstały z udziałem lokalnej społeczności. **W drugim kroku**, spółdzielnia rozwojowa otworzy się na **inwestowanie społecznościowe**, dzięki czemu lokalne organizacje, przedsiębiorcy i poszczególne mieszkanki i mieszkańcy będą mogli zaangażować swoje własne zasoby i stać się współwłaścicielkami i współwłaścicielami tej spółdzielni, czyli **lokalnego wehikułu rozwoju**. Spółdzielnia będzie również **szansą dla klasy średniej**, aby jej oszczędności były wykorzystane do podnoszenia jakości codziennego życia. Nasz model opracowaliśmy w oparciu o warsztaty w dwóch miastach – w Dąbrowie Górniczej i Koninie. Oba te miasta leżą na obszarach węglowych i przechodzących obecnie proces zrównoważonej transformacji, jednak proponowany przez nas model ma charakter uniwersalny.

Etapy rozwoju spółdzielni rozwojowej:

1. Powołanie spółdzielni (DZIŚ)
2. Wyjście społecznościowe (JUTRO)
3. Rozwój ekosystemu spółdzielczego (POJUTRZE)

W **Dąbrowie Górniczej** wizja powołania spółdzielni rozwojowej wpisuje się w szerszy projekt rewitalizacji przestrzeni jej śródmieścia. Liderką tego procesu jest miejska spółka **Fabryka Pełna Życia**, zarządzająca nowopowstającym centrum miasta. Fabryka Pełna Życia powstała na terenie dawnej fabryki obrabiarek Defum, a obecnie pełni funkcję centrum lokalnego, łącząc ze sobą przestrzeń gastronomiczną, otwartą przestrzeń rekreacyjną oraz wielofunkcyjny pawilon w odremontowanym postindustrialnym budynku.

Miejsce to ma się również stać ośrodkiem wspierania przedsiębiorczości zakorzenionej lokalnie i społecznie. Stworzony podczas warsztatów model spółdzielni zakłada, że dąbrowska spółdzielnia rozwojowa będzie się zajmować przede wszystkim **zarządzaniem terenem** Fabryki Pełnej Życia oraz **troską o zieleń w innych częściach miasta, w tym miejskim rolnictwem**. W części zarządczej mieści się dbanie o usługi gastronomicznej w Fabryce (w tym stworzenie miejskiego browaru), a także **organizacja wydarzeń rozrywkowo-kulturalnych** w tej atrakcyjnej przestrzeni i wszystkie działania z tym związane (np. promocja). W tym obszarze znajdują się również: **warsztat rzemieślniczo-naprawczy** „maker space”, **inkubator i hub dla dąbrowskich przedsiębiorców**, **kooperatywa spożywcza** czy **farma pszczelarska**. Spółdzielnia zajmować się będzie też **animacją kulturową**, w ramach której pojawiły się pomysły organizacji festiwali czy stworzenia muzeum. Ponadto ma prowadzić skierowane do lokalnej społeczności **działania edukacyjne** dotyczące zrównoważonego rozwoju, przedsiębiorczości oraz promujące zaangażowanie społeczne.

Mimo że sercem spółdzielni będzie Fabryka Pełna Życia, to jej działania będą wykraczać poza teren Fabryki, aby dotrzeć do szerszego grona mieszkanki i mieszkańców miasta – będą mogli oni skorzystać z takich usług, jak **usługi zdrowotne** (w tym np. dostarczanie pełnowartościowych posiłków dla osób starszych) i **opiekuńcze**, czy **prace projektowe i porządkowe, usługi ogrodnicze, transportowe i cargo**. Dalszy etap, czyli otwarcie się na współinwestowanie przez mieszkanki i mieszkańców miasta, mógłby opierać się na jednym z pomysłów, jakim jest stworzenie **farmy**

miejskiej, funkcjonującej zarówno w ramach gruntów miejskich, jak i prywatnych terenów. Mieszkanki i mieszkańcy mogliby rozwijać spółdzielnię, **inwestując w nią oszczędności, wkładając swoją pracę albo udostępniając swoje przydomowe ogródki albo inne tereny, którymi dysponują**. W ten proces mogłyby się włączyć również prywatne firmy i inne instytucje. Każdy też mógłby zainwestować swoje zasoby we wcześniejsze obszary działania spółdzielni. Miejskim rolnictwem mogłaby zająć się już istniejąca spółdzielnia rozwojowa lub nowa spółdzielnia, powołana tylko do obsługi tego obszaru.

Model koniński jest nieco inny, gdyż rolę liderką przejęli konińscy młodzi – osoby zaangażowane zarówno w inicjatywy aktywistyczne (jak Młodzieżowy Strajk Klimatyczny czy aktywizm miejski), jak i aktywne w ramach lokalnej uczelni – Akademii Nauk Stosowanych w Koninie. Konińscy młodzi są grupą społeczną, która najsilniej czuje potrzebę stworzenia nowego modelu rozwoju miasta, który pozwoli im pozostać w nim po studiach, albo wrócić do niego po studiach w innym mieście.

Podczas procesu warsztatowego wyłoniła się nam wizja spółdzielni rozwojowej, która mogłaby działać w formule **spółdzielni studenckiej**. Formuła spółdzielni studenckich była bardzo popularna przed poprzednią transformacją. Osoby studiujące zrzęcały się w kooperatywy, które uzyskiwały zlecenia publiczne na preferencyjnych warunkach. Stanowiły sposób dobrego, dorywczego zarobku dla młodych ludzi, ale też często otwierały się na osoby spoza środowiska studenckiego i poszerzały swoją ofertę. Sprawi to, że spółdzielnia zatrudni młode osoby na dogodnych dla nich warunkach i zaoferuje dorywczą pracę w obszarach bliskich studiowanym przez nich kierunkom na ANS. Studentki i studenci będą mogli w ten sposób realizować obowiązkowe na ostatnim roku studiów praktyki. Docelowo będzie mogła wykorzystać **platformę cyfrową**, aby usprawnić i optymalizować obsługiwane zamówienia ze strony lokalnej społeczności.

Założeniem jest, by demokratycznie ustalana nadwyżka finansowa była w znacznej mierze **przeznaczona na projekty kulturalne, ożywiające lokalną społeczność i organizujące rozrywkę dla młodych**. Organizacja imprez, koncertów oraz innych wydarzeń nie tylko zwiększy atrakcyjność miasta Konina dla młodszych pokoleń, ale stanie się także przestrzenią do aktywizacji młodzieży oraz kolejnym z źródeł zarobku dla spółdzielni. Wsparciem dla tej spółdzielni może być wiedza i doświadczenie Konińskiej Izby Gospodarczej.

Następnym krokiem ma być zostanie spółdzielnią rozwojową – w momencie rozpoczęcia **współpracy z samorządem miejskim oraz otworzeniem się na lokalną społeczność**. Po tym, jak spółdzielnia tworzona przez osoby młode zbuduje swoją wiarygodność jako lokalny pracodawca, miasto może zdecydować się na **przekierowywanie do niej zleceń na konkretne usługi oraz udostępnienie jej miejskich zasobów**. Mieszkańcy i mieszkanki Konina będą mogli wnieść do niej swoje udziały i otrzymać korzyści związane z członkostwem. W demokratycznej społeczności spółdzielni wciąż jednak to młode pokolenie będzie miało silną reprezentację swojego głosu, a jej działalność wraz z dołączeniem innych osób prawnych i fizycznych zacznie skuteczniej godzić interesy młodzieży z interesami innych grup społecznych.

Publikacja Pakiet Miejskiej Odporności jest dostępna na stronie:

<https://www.hub.coop/publikacja/pakiet-miejskiej-odpornosci/>

Streszczenie dostępne też na stronie: <https://hub.coop/pakiet-miejskiej-odpornosci-streszczenie>

Wydawca:

CoopTech Hub we współpracy z Fundacją im. Heinricha Bölla w Warszawie

Zespół autorski:

Wojciech Bielecki, Joanna Erbel, Zofia Krajewska, Rafał Krenz, Aleksandra Taran, Jan J. Zygmuntowski

Koordinacja:

Beata Cymerman, Fundacja im. Heinricha Bölla w Warszawie